

ROTTMANN

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 2. marca 2010*

Vo veci C-135/08,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Bundesverwaltungsgericht (Nemecko) z 18. februára 2008 a doručený Súdnemu dvoru 3. apríla 2008, ktorý súvisí s konaním:

Janko Rottmann

proti

Bavorsku,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, E. Levits a P. Lindh, sudcovia C. W. A. Timmermans, A. Rosas, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, A. Ó Caoimh (spravodajca) a L. Bay Larsen,

* Jazyk konania: nemčina.

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: B. Fülöp, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 21. apríla 2009,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— J. Rottmann, v zastúpení: W. Meng, profesor, a H. Heinhold, Rechtsanwalt,

— Bavorsko, v zastúpení: J. Mehler a M. Niese, Oberlandesanwälte,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma, N. Graf Vitzthum a B. Klein, splnomocnení zástupcovia,

— belgická vláda, v zastúpení: L. Van den Broeck, splnomocnená zástupkyňa,

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

— estónska vláda, v zastúpení: L. Uibo, splnomocnený zástupca,

- grécka vláda, v zastúpení: K. Georgiadis, S. Alexandridou a G. Papagianni, splnomocnení zástupcovia,

- lotyšská vláda, v zastúpení: E Eihmane, U. Dreimanis a K. Drēviņa, splnomocnení zástupcovia,

- rakúska vláda, v zastúpení: E. Riedl a T. Fülöp, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci H. Eberwein, expert,

- poľská vláda, v zastúpení: M. Dowgielewicz, splnomocnený zástupca,

- Komisia Európskych spoločenských súdov, v zastúpení: S. Grünheid a D. Maidani, splnomocnené zástupkyne,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 30. septembra 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu ustanovení Zmluvy ES týkajúcich sa občianstva Európskej únie.

- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Rottmannom a Bavorskom, ktorý sa týkal toho, že Bavorsko odňalo žalobcovi vo veci samej štátne občianstvo.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Vyhlásenie č. 2 o štátnom občianstve členského štátu [*neoficiálny preklad*], ktoré členské štáty pripojili k záverečnému aktu Zmluvy o Európskej únii (Ú. v. ES C 191, 1992, s. 98) znie takto:

„Konferencia vyhlasuje, že za každým, keď Zmluva o založení Európskeho spoločenstva odkazuje na štátnych príslušníkov členských štátov, sa otázka, ktorého členského štátu má osoba štátne občianstvo, rieši výlučne odkazom na vnútroštátne právo príslušného členského štátu. ...“ [*neoficiálny preklad*]

- 4 Podľa oddielu A rozhodnutia vedúcich predstaviteľov štátov a vlád, ktorí sa zišli na zasadnutí Európskej rady v Edinburgu 11. a 12. decembra 1992, týkajúceho sa niektorých problémov uvádzaných Dánskom, pokiaľ ide o Zmluvu o Európskej únii [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 348, 1992, s. 1):

„Ustanovenia druhej časti Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, ktorá sa týka občianstva Únie, priznávajú štátnym príslušníkom členských štátov dodatočné práva a ochranu, ako to stanovuje táto časť. V žiadnom prípade nenahrádzajú občianstvo štátu. O tom, či osoba má alebo nie občianstvo členského štátu sa

rozhodne výlučne na základe vnútroštátnej právnej úpravy dotknutého členského štátu.“ [*neoficiálny preklad*]

Vnútroštátne právne úpravy

Nemecká právna úprava

5 Článok 16 ods. 1 nemeckej Ústavy stanovuje:

„Nemecké občianstvo nemožno odňať. K strate občianstva môže dôjsť len na základe zákona a proti vôli dotknutej osoby, iba ak sa tým táto osoba nestane osobou bez štátnej príslušnosti.“

6 § 8 zákona o štátnom občianstve (Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetz) v znení uplatniteľnom až do 31. decembra 1999 stanovoval:

„Cudzincovi, ktorý sa usadí na nemeckom území, môže na základe žiadosti priznať občianstvo spolková krajina, na území ktorej má bydlisko, ak

1. ...

2. nespĺňa podmienky na vyhostenie stanovené v § 46 ods. 1 až 4 a v § 47 ods. 1 alebo 2 zákona o cudzích štátnych príslušníkoch [(Ausländergesetz)];

3. v mieste bydliska našiel samostatné bývanie alebo zamestnanie.

...“

7 Podľa ustanovení nemeckého práva týkajúcich sa štátneho občianstva, uplatniteľných vo veci samej, udelenie štátneho občianstva cudzincovi závisí v zásade od zrieknutia sa alebo straty občianstva, ktoré mal dovtedy.

8 § 48 ods. 1 a 2 zákona o správnom konaní spolkovéj krajiny Bavorsko (Bayerisches Verwaltungsverfahrensgesetz) znie takto:

„1. Protiprávny správny akt môže byť aj po tom, čo sa stal nenapadnuteľným, celkom alebo čiastočne zrušený s účinnosťou do budúcnosti alebo so spätnou účinnosťou. ...

2. Protiprávny správny akt, ktorým sa poskytlo jedno alebo pravidelné peňažné plnenie alebo vecné plnenie, ktoré je deliteľné alebo ktorého vydanie je podmienkou pre takéto plnenie, nemožno zrušiť, ak sa jeho adresát odvoláva na existenciu uvedeného správneho aktu a jeho dôvera sa považuje za hodnú ochrany na základe porovnania s verejným záujmom na jeho zrušení. ... Príjemca sa nemôže odvolávať na dôveru...

1. [ak] k vydaniu správneho aktu došlo na základe podvodu, hrozieb alebo korupcie,
2. [ak] k vydaniu správneho aktu došlo na základe poskytnutia informácií, ktoré boli v podstatnej miere nepravdivé alebo neúplné,
3. [ak] vedel o protiprávnosti správneho aktu alebo nevedel o nej v dôsledku hrubej nedbalosti.

V [týchto] prípadoch... sa správny akt v zásade zrušuje so spätnou účinnosťou.“

Rakúska právna úprava

- 9 Podľa § 27 ods. 1 zákona o štátnom občianstve (Staatsbürgerschaftsgesetz, BGBl. 311/1985, ďalej len „StbG“):

„Ktokoľvek získa na základe žiadosti z dôvodu vyhlásenia alebo výslovného súhlasu cudzie štátne občianstvo, stratí rakúske štátne občianstvo v prípade, ak mu nebolo výslovne ponechané právo na [jeho] zachovanie.“

- 10 Na základe § 28 ods. 1 bodu 1 StbG je povolenie ponechať si rakúske občianstvo podmienené tým, že jeho zachovanie je v záujme Rakúskej republiky z dôvodu činnosti,

ktoré dotknutá osoba už vykonala alebo ktoré tento členský štát môže očakávať, že vykoná, alebo vzhľadom na osobitné okolnosti, ktoré treba zohľadniť.

- 11 Z pripomienok rakúskej vlády vyplýva, že podľa rakúskej právnej úpravy strata štátneho občianstva udeleného v inom štáte, či už k nemu dôjde *ex nunc* alebo *ex tunc* v rámci právneho poriadku štátu, ktorý udelil štátne občianstvo, nevedie k tomu, že by sa dotknutej osobe, ktorá stratila rakúske štátne občianstvo z dôvodu nadobudnutia tohto štátneho občianstva iného štátu, automaticky obnovilo so spätnou účinnosťou rakúske štátne občianstvo.
- 12 Podľa tej istej vlády v takomto prípade rakúske štátne občianstvo môže byť získané späť len správnym rozhodnutím a ak sú splnené podmienky stanovené v tejto súvislosti v § 10 a nasl. StbG.
- 13 § 10 StbG v znení, ktoré nadobudlo platnosť 23. marca 2006, stanovuje:

(1) Ak tento spolkový zákon nestanovuje inak, občianstvo možno udeliť cudzincovi iba

1. ak oprávnené a bez prerušenia býva na spolkovom území aspoň desať rokov a usadil na tam aspoň pred piatimi rokmi;
2. ak nebol právoplatne odsúdený na trest odňatia slobody uložený vnútroštátnym súdom alebo súdom v cudzine za jeden alebo viac úmyselných trestných činov,...

3. ak nebol právoplatne odsúdený na trest odňatia slobody uložený vnútroštátnym súdom za daňový delikt;

4. ak v jeho prípade neprebíha žiadne trestné stíhanie pred vnútroštátnym súdom [z dôvodu] úmyselného trestného činu alebo finančného deliktu, za ktorý je možné udeliť trest odňatia slobody;

...

(2) Občianstvo nemožno udeliť cudzincovi

...

2. ktorý bol právoplatne odsúdený za závažný správny delikt s obzvlášť závažným stupňom nebezpečenstva,...

...

(4) Podmienka uvedená v odseku 1 bode 1, [ako aj] prekážka udelenia občianstva uvedená v odseku 2 bode 2... sa neuplatní

1. v prípade cudzinca, ktorý má bydlisko na spolkovom území a ktorý mal občianstvo nepretržite počas aspoň desiatich rokov a stratil ho inak ako odňatím...;

...“

Medzinárodné právo

Všeobecná deklarácia ľudských práv

- ¹⁴ Článok 15 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, prijatej valným zhromaždením Organizácie spojených národov 10. decembra 1948, stanovuje:

„1. Každý má právo na štátnu príslušnosť.

2. Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojej štátnej príslušnosti ani práva svoju štátnu príslušnosť zmeniť.“

Dohovor o redukovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti

15 Článok 7 Dohovoru o redukovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti uzatvorený v New Yorku 30. augusta 1961, ktorý nadobudol platnosť 13. decembra 1975, znie takto:

„1. a) Ak právne predpisy zmluvného štátu umožňujú zrieknutie sa štátnej príslušnosti, takéto zrieknutie nebude mať za následok stratu štátnej príslušnosti, ibaže osoba, ktorej sa to týka, má alebo nadobudne štátnu príslušnosť iného štátu;

...

2. Štátny príslušník zmluvného štátu, ktorý sa uchádza o udelenie štátneho občianstva v inom štáte, nestráca svoju štátnu príslušnosť, kým nemá štátnu príslušnosť iného štátu alebo príslub nadobudnutia jeho štátnej príslušnosti.

3. Podľa bodov 4 a 5 tohto článku nemôže štátny príslušník zmluvného štátu stratiť svoju štátnu príslušnosť a stať sa osobou bez štátnej príslušnosti z dôvodu odchodu z krajiny, usídlenia sa v zahraničí, zanedbania zaregistrovania sa alebo z iného podobného dôvodu.

4. Osoba, ktorá nadobudla štátnu príslušnosť iného štátu, môže stratiť svoju pôvodnú štátnu príslušnosť z dôvodu pobytu v zahraničí počas obdobia určeného právnymi predpismi dotknutého zmluvného štátu, najmenej však sedem po sebe nasledujúcich rokov, ak príslušnému orgánu neohlási svoj úmysel ponechať si štátnu príslušnosť.

...

6. S výnimkou okolností uvedených v tomto článku nemôže osoba stratiť štátnu príslušnosť zmluvného štátu, ak by takáto strata spôsobila, že by sa stala osobou bez štátnej príslušnosti, bez ohľadu na to, že takúto stratu iné ustanovenie tohto dohovoru nezakazuje.“

¹⁶ Článok 8 toho istého dohovoru stanovuje:

„1. Zmluvný štát nemôže odňať osobe štátnu príslušnosť, ak by takéto odňatie malo za následok, že by ostala bez štátnej príslušnosti.

2. Bez ohľadu na ustanovenia bodu 1 tohto článku možno odňať štátnu príslušnosť zmluvného štátu:

- a) za okolností, za ktorých je podľa článku 7 bodov 4 a 5 povolené odňatie štátnej príslušnosti,

- b) ak bola štátna príslušnosť získaná na základe falošných informácií alebo podvodom.

...

4. Zmluvný štát nemôže využiť svoju právomoc priznanú bodmi 2 a 3 tohto článku odňať štátnu príslušnosť s výnimkou prípadov, keď tak urobí v súlade s právnymi predpismi, ktoré umožňujú dotknutej osobe právo na riadne vypočutie pred súdom alebo iným nezávislým orgánom.“

- 17 Článok 9 toho istého dohovoru stanovuje, že zmluvný štát nemôže odňať žiadnej osobe alebo skupine osôb ich štátnu príslušnosť z rasových, etnických, náboženských alebo politických dôvodov.

Európsky dohovor o občianstve

- 18 Európsky dohovor o občianstve zo 6. novembra 1997 bol prijatý v rámci Rady Európy a nadobudol platnosť 1. marca 2000. V Rakúsku sa uplatňuje od tohto dátumu a Spolkovou republikou Nemecko bol ratifikovaný 11. mája 2005. Podľa článku 3 tohto dohovoru:

„1. Každý štát vo svojom právnom poriadku ustanoví, kto sú jeho občania.

2. Túto právnú normu ostatné štáty akceptujú, ak je v súlade s platnými medzinárodnými dohovormi, obyčajovým medzinárodným právom a všeobecne uznávanými princípmi práva týkajúcimi sa občianstva.“

19 Článok 4 uvedeného dohovoru stanovuje:

„Normy týkajúce sa občianstva každého zmluvného štátu budú vychádzať z týchto princípov:

- a. každý má právo na občianstvo;
- b. musí sa predchádzať stavu bez štátnej príslušnosti;
- c. nikto nebude svojvoľne zbavený svojho občianstva;

...“

20 Článok 7 toho istého dohovoru znie takto:

„1. Zmluvný štát nemôže vo svojej vnútroštátnej právnej norme ustanoviť stratu občianstva zo zákona alebo na základe iniciatívy zmluvného štátu okrem týchto prípadov:

- a) dobrovoľné nadobudnutie ďalšieho občianstva;

- b) nadobudnutie občianstva zmluvného štátu podvodným konaním, na základe falošnej informácie alebo zatajania ľubovoľnej relevantnej skutočnosti žiadateľom;

...

3. Zmluvný štát nemôže vo svojej vnútroštátnej právnej norme ustanoviť stratu svojho občianstva podľa odsekov 1 a 2 tohto článku, ak by sa tým takáto osoba stala osobou bez štátnej príslušnosti, s výnimkou prípadov uvedených v odseku 1 písm. b) tohto článku.“

- 21 Článok 9 Európskeho dohovoru o občianstve stanovuje, že každý zmluvný štát v prípadoch a za podmienok ustanovených vo svojej vnútroštátnej právnej norme uľahčí opätovné nadobudnutie občianstva bývalým občanom, ktorí majú zákonný a obvyklý pobyt na jeho území.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 22 Žalobca vo veci samej sa narodil v Grazi (Rakúsko) a pôvodne bol z titulu narodenia sa na území tohto štátu štátnym príslušníkom Rakúskej republiky.
- 23 V roku 1995 premiestnil svoje bydlisko do Mníchova (Nemecko) po tom, ako ho vypočúval Landesgericht für Strafsachen Graz (Krajinský súd pre trestné veci Graz) v rámci trestného stíhania, ktoré sa ho týkalo, začatého z dôvodu ním spochybňovaných podozrení zo spáchania závažných profesijných podvodov pri výkone svojho povolania.

- 24 Vo februári 1997 Landesgericht für Strafsachen Graz vydal vnútroštátny zatykač na žalobcu vo veci samej.
- 25 Tento požiadal o udelenie nemeckého občianstva vo februári 1998. V rámci konania o udelenie štátneho občianstva neuviedol trestné stíhanie, ktoré voči nemu prebiehalo v Rakúsku. Dokument o udelení štátneho občianstva z 25. januára 1999 mu bol vydaný 5. februára 1999.
- 26 Udelenie štátneho občianstva žalobcovi vo veci samej v Nemecku spôsobilo v súlade s rakúskym právom, že stratil rakúske občianstvo.
- 27 V auguste 1999 bolo mesto Mníchov informované miestnymi orgánmi z Grazu, že na žalobcu vo veci samej bol vydaný zatykač, a to v Grazi. Okrem toho v septembri 1999 rakúsky minister vnútra informoval mesto Mníchov okrem iného o tom, že žalobca vo veci samej bol stíhaný už v júli 1995 na Landesgericht für Strafsachen Graz.
- 28 Vzhľadom na tieto okolnosti Bavorsko po vypočutí žalobcu vo veci samej rozhodlo o odňatí štátneho občianstva so spätnou účinnosťou rozhodnutím zo 4. júla 2000 z dôvodu, že žalobca vo veci samej zamlčal, že v jeho prípade prebiehalo trestné stíhanie v Rakúsku a že v dôsledku toho podvodne získal nemecké občianstvo. Odňatie štátneho občianstva získaného v Nemecku nenadobudlo ešte právoplatnosť, keďže žalobca vo veci samej podal proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok, v ktorom navrhuje jeho zrušenie.
- 29 Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (správny súd spolkovej krajiny Bavorsko) v odvolacom konaní rozsudkom z 25. októbra 2005 rozhodol, že odňatie štátneho občianstva žalobcovi vo veci samej na základe článku 48 ods. 1 prvej vety zákona o správnom konaní spolkovej krajiny Bavorsko je zlučiteľné s nemeckým právom, hoci toto

odňatie má za následok, že keď sa stane právoplatným, žalobca vo veci samej sa stane osobou bez štátnej príslušnosti.

- 30 Proti tomuto rozsudku z 25. októbra 2005 podal žalobca vo veci samej opravný prostriedok „Revision“ a teda v súčasnosti vo veci koná Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd).
- 31 Vnútroštátny súd uvádza, že štátne občianstvo nadobudnuté podvodom žalobcom vo veci samej bolo od začiatku protiprávne a v dôsledku toho mohlo byť odňaté príslušnými nemeckými orgánmi v rámci ich voľnej úvahy. Upresňuje, že podľa relevantných ustanovení rakúskeho práva, teda StbG, žalobca vo veci samej v súčasnosti nespĺňa podmienky na to, aby ihneď získal späť rakúske štátne občianstvo.
- 32 Bayerischer Verwaltungsgerichtshof vo svojom rozsudku uviedol, že v prípade, že z dôvodu odňatia štátneho občianstva získaného podvodom sa osoba stane osobou bez štátnej príslušnosti s dôsledkom, že stratí občianstvo Únie, postačuje na účely dodržania výhrady formulovanej Súdnym dvorom v rozsudku zo 7. júla 1992, Micheletti a i. (C-369/90, Zb. s. I-4239) — podľa ktorej členské štáty musia vykonávať svoju právomoc v oblasti štátneho občianstva tak, aby bolo dodržané právo Únie —, aby bol význam práv vyplývajúcich z tohto občianstva Únie zohľadnený príslušným nemeckým orgánom pri výkone jeho voľnej úvahy. Podľa tohto súdu predpokladať existenciu povinnosti nevykonať odňatie štátneho občianstva získaného podvodom v práve Únie by znamenalo, že z hľadiska svojej podstaty by bola ohrozená suverénna právomoc členských štátov, uznaná v článku 17 ods. 1 ES, definovať podmienky uplatňovania ich právnej úpravy týkajúcej sa štátneho občianstva.
- 33 Na druhej strane sa vnútroštátny súd domnieva, že význam a dosah tejto výhrady formulovanej v už citovanom rozsudku Micheletti a i. neboli ešte v judikatúre Súdného dvora objasnené. Súdny dvor z tejto výhrady len vyvodil zásadu, podľa ktorej členský štát nemôže obmedziť účinky toho, že iný členský štát udelí občianstvo tak,

že by stanovil dodatočnú podmienku na uznanie tohto občianstva s cieľom výkonu základnej slobody stanovenej Zmluvou ES. Podľa vnútroštátneho súdu nie je dostatočne jasné, či status osoby bez štátnej príslušnosti a strata občianstva Únie, predtým oprávnené získané, je v dôsledku odňatia štátneho občianstva zlučiteľný s právom Únie a najmä s článkom 17 ods. 1 ES.

34 Vnútroštátny súd sa domnieva, že je prinajmenšom možné, že Rakúska republika, ako členský štát, ktorého bol žalobca vo veci samej pôvodne občanom, je na základe zásady lojality Únie a zohľadňujúc hodnoty stanovené v Dohovore o redukovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti, ako aj v článku 7 ods. 1 písm. b) Európskeho dohovoru o občianstve povinná vykladať a uplatňovať svoje vnútroštátne právo alebo ho prispôbiť tak, aby sa predišlo tomu, že dotknutá osoba sa stane osobou bez štátnej príslušnosti, keď tak ako vo veci samej tejto osobe nebolo povolené ponechať si svoje pôvodné občianstvo po tom, ako nadobudla občianstvo iného štátu.

35 Za týchto okolností Bundesverwaltungsgericht rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Odporuje právu Spoločenstva právny následok straty občianstva Európskej únie (a s ním spojených práv a základných slobôd), ktorý vyplýva zo skutočnosti, že odňatie občianstva jedného členského štátu (Spolková republika Nemecko) nadobudnutého na základe podvodu, pričom takéto odňatie je podľa vnútroštátneho práva [tohto členského štátu] samo osebe oprávnené, vedie k tomu, že dotknutá osoba sa stane osobou bez štátnej príslušnosti, pretože, tak ako v prípade žalobcu [vo veci samej], sa neobnoví jej pôvodné občianstvo [iného členského štátu (Rakúska republika)] z dôvodu uplatniteľných ustanovení vnútroštátneho práva [posledného uvedeného členského štátu]?

2. [V prípade, že odpoveď na prvú otázku je kladná]: nemôže členský štát..., ktorý udelil občanovi Európskej únii štátne občianstvo a ktorý chce odňať [toto] štátne občianstvo [pretože bolo podvodne nadobudnuté], tak urobiť, ak alebo kým by toto odňatie... spôsobilo stratu občianstva Únie (a s ním spojených práv a základných slobôd) alebo je členský štát..., ktorého štátnym príslušníkom bol tento občan pôvodne, povinný na účely dodržania práva Spoločenstva vykladať, uplatniť alebo dokonca prispôbiť svoje vnútroštátne právo v tom zmysle, aby k takému právnomu následku nedošlo.“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke a prvej časti druhej otázky

- ³⁶ Vnútroštátny súd sa vo svojej prvej otázke a v prvej časti druhej otázky, ktoré je potrebné skúmať spoločne, v podstate pýta, či právo Únie, najmä článok 17 ES, bráni tomu, aby členský štát odňal občanovi Únie občianstvo tohto členského štátu, ktoré mu bolo udelené na základe podvodu, keď toto odňatie zbaví dotknutú osobu jej postavenia občana Únie a práv s tým spojených tým, že sa stane osobou bez štátnej príslušnosti, keďže nadobudnutie občianstva tohto členského štátu spôsobilo v prípade dotknutej osoby stratu občianstva v členskom štáte jeho pôvodu.
- ³⁷ Všetky vlády, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, ako aj Bavorsko a Komisia Európskych spoločenstiev tvrdia, že pravidlá týkajúce sa nadobudnutia a straty občianstva patria do právomoci členských štátov. Niektorí z toho vyvodzujú, že rozhodnutie o odňatí štátneho občianstva, o aké ide vo veci samej, nemôže patriť do práva Únie. V tejto súvislosti odkazujú na vyhlásenie č. 2 o štátnom občianstve členského štátu [*neoficiálny preklad*], ktoré členské štáty pripojili k záverečnému aktu Zmluvy o Európskej únii.

- 38 Nemecká a rakúska vláda takisto tvrdia, že v čase rozhodnutia o odňatí štátneho občianstva žalobcu vo veci samej bol tento nemeckým štátnym príslušníkom s bydliskom v Nemecku, ktorému bol určený správny akt vydaný nemeckým orgánom. Podľa týchto vlád, ktoré podporuje Komisia, ide teda o čisto vnútroštátnu záležitosť, ktorá nemá žiadnu spojitosť s právom Únie, keďže právo Únie sa neuplatňuje jednoducho preto, že ide o situáciu, v ktorej členský štát prijal opatrenie voči jednému zo svojich štátnych príslušníkov. Okolnosť, že v takej situácii, o akú ide vo veci samej, dotknutá osoba využila svoje právo na voľný pohyb predtým, ako jej bolo udelené štátne občianstvo, nemôže predstavovať sama osebe cezhraničný prvok, ktorý by mohol mať význam, pokiaľ ide o odňatie uvedeného štátneho občianstva.
- 39 V tejto súvislosti je podľa ustálenej judikatúry potrebné pripomenúť, že definovanie podmienok získania a straty občianstva patrí v súlade s medzinárodným právom do právomoci každého členského štátu (rozsudky Micheletti a i., už citovaný, bod 10; z 11. novembra 1999, Mesbah, C-179/98, Zb. s. I-7955, bod 29, ako aj z 19. októbra 2004, Zhu a Chen, C-200/02, Zb. s. I-9925, bod 37).
- 40 Iste, vyhlásenie č. 2 o štátnom občianstve členského štátu [*neoficiálny preklad*], ktoré členské štáty pripojili k záverečnému aktu Zmluvy o Európskej únii, ako aj rozhodnutie vedúcich predstaviteľov štátov a vlád, ktorí sa zišli na zasadnutí Európskej rady v Edinburgu 11. a 12. decembra 1992, týkajúceho sa niektorých problémov uvádzaných Dánskom, pokiaľ ide o Zmluvu o Európskej únii [*neoficiálny preklad*], ktorých cieľom bolo objasniť otázku obzvlášť dôležitú pre členské štáty, teda vymedzenie pôsobnosti *ratione personae* ustanovení práva Únie, ktoré odkazujú na pojem štátny príslušník, musia byť zohľadnené ako výkladové nástroje Zmluvy ES, najmä na účely stanovenia pôsobnosti *ratione personae* Zmluvy ES.
- 41 Skutočnosť, že záležitosť patrí do právomoci členských štátov, však nebráni v situáciách patriacich do práva Únie tomu, že dotknuté vnútroštátne pravidlá musia dodržiavať právo Únie [pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. novembra 1998, Bickel a Franz, C-274/96, Zb. s. I-7637, bod 17 (pokiaľ ide o vnútroštátnu právnu úpravu trestného práva hmotného a procesného); z 2. októbra 2003, Garcia Avello, C-148/02, Zb. s. I-11613, bod 25 (pokiaľ ide o vnútroštátne pravidlá upravujúce meno osoby)];

z 12. júla 2005, Schempp, C-403/03, Zb. s. I-6421, bod 19 (pokiaľ ide o vnútroštátne pravidlá týkajúce sa priameho zdaňovania), ako aj z 12. septembra 2006, Španielsko/Spojené kráľovstvo, C-145/04, Zb. s. I-7917, bod 78 (pokiaľ ide o vnútroštátne pravidlá určujúce osoby s právom voliť a byť zvolený do Európskeho parlamentu)].

- 42 Je zjavné, že situácia občana Únie, akým je žalobca vo veci samej, ktorý je konfrontovaný s rozhodnutím o odňatí štátneho občianstva prijatého orgánmi členského štátu, ktoré ho po strate jeho pôvodného občianstva iného členského štátu uvádza do situácie, ktorá by mohla spôsobiť stratu statusu poskytovaného článkom 17 ES a práv s tým spojených, patrí z dôvodu svojej povahy a dôsledkov do práva Únie.
- 43 Ako aj Súdny dvor viackrát uviedol, status občana Únie má byť základným statusom štátnych príslušníkov členských štátov (pozri najmä rozsudky z 20. septembra 2001, Grzelczyk, C-184/99, Zb. s. I-6193, bod 31, ako aj zo 17. septembra 2002, Baumbast a R, C-413/99, Zb. s. I-7091, bod 82).
- 44 Článok 17 ods. 2 ES spája s uvedeným statusom povinnosti a práva stanovené Zmluvou ES, medzi ktoré patrí právo odvolať sa na článok 12 ES vo všetkých situáciách patriacich do pôsobnosti *ratione materiae* práva Únie (pozri najmä rozsudky z 12. mája 1998, Martínez Sala, C-85/96, Zb. s. I-2691, bod 62, a Schempp, už citovaný, bod 17).
- 45 Členské štáty teda musia pri výkone svojej právomoci v oblasti štátneho občianstva dodržiavať právo Únie (rozsudky Micheletti a i., už citovaný, bod 10; Mesbah, už citovaný, bod 29; z 20. februára 2001, Kaur, C-192/99, Zb. s. I-1237, bod 19, ako aj Zhu a Chen, už citovaný, bod 37).

- 46 Za týchto okolností prináleží Súdnemu dvoru, aby sa vyjadril k prejudiciálnym otázkam položeným vnútroštátnym súdom, ktoré sa týkajú podmienok, za akých občan Únie môže z dôvodu straty svojho občianstva stratiť toto postavenie občana Únie, a preto môže byť zbavený práv, ktoré sú s tým spojené.
- 47 V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd v podstate pýta na výhradu formulovanú judikatúrou Súdneho dvora citovanou v bode 45 tohto rozsudku, podľa ktorej členské štáty musia pri výkone svojej právomoci v oblasti štátnej príslušnosti dodržiavať právo Únie, a na dôsledky tejto výhrady v situácii, o akú ide vo veci samej.
- 48 Výhrada, podľa ktorej je potrebné dodržiavať právo Únie, nemá vplyv na zásadu medzinárodného práva už uznanú Súdnym dvorom a pripomenutú v bode 39 tohto rozsudku, podľa ktorej sú členské štáty oprávnené definovať podmienky nadobúdania a straty štátneho občianstva, ale zakotvuje zásadu, podľa ktorej, ak ide o občanov Únie, výkon tejto právomoci v rozsahu, v akom ovplyvňuje práva poskytované a chránené právnym poriadkom Únie, ako najmä v prípade rozhodnutia o odňatí štátneho občianstva, o aké ide vo veci samej, podlieha súdnemu preskúmvaniu vykonávanému vzhľadom na právo Únie.
- 49 Na rozdiel od žalobkyne vo veci, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok Kaur, ktorá, keďže nezodpovedala definícii štátneho príslušníka Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, nemohla byť zbavená práv vyplývajúcich zo statusu občana Únie, žalobca vo veci samej nesporne mal rakúske občianstvo a potom nemecké občianstvo a v dôsledku toho mal uvedený status a práva s ním spojené.
- 50 Ako však aj viaceré vlády, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, poznamenali, keďže rozhodnutie o odňatí štátneho občianstva, o aké ide vo veci samej, sa zakladá na podvode, ktorého sa dopustila dotknutá osoba v rámci konania o udelenie predmetného občianstva, takéto rozhodnutie by mohlo byť v súlade s právom Únie.

- 51 Rozhodnutie o odňatí štátneho občianstva z dôvodu podvodu zodpovedá totiž dôvodu všeobecného záujmu. V tejto súvislosti je legitímne, že členský štát chce chrániť osobitný vzťah solidarity a lojality medzi ním samým a jeho štátnymi príslušníkmi, ako aj reciprocitu práv a povinností, ktoré sú základom väzby štátnej príslušnosti.
- 52 Tento záver týkajúci sa zásadnej legitimity rozhodnutia o odňatí štátneho občianstva, prijatého za okolností, o aké ide vo veci samej, potvrdzujú relevantné ustanovenia Dohovoru o redukovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti. Článok 8 ods. 2 tohto dohovoru totiž stanovuje, že jednotlivcovi možno odňať občianstvo zmluvného štátu, ak ho získal na základe nepravdivého vyhlásenia alebo iným podvodom. Článok 7 ods. 1 a 3 Európskeho dohovoru o občianstve tiež nezakazuje, aby zmluvný štát odňal jednotlivcovi občianstvo, aj keď sa tento jednotlivec takto stane osobou bez štátnej príslušnosti, keď bolo toto občianstvo nadobudnuté na základe podvodu, nepravdivých informácií alebo zamlčania okolnosti, ktorá je v tejto súvislosti relevantná, z jeho strany.
- 53 Uvedený záver je okrem toho v súlade so zásadou všeobecného medzinárodného práva, podľa ktorej nikto nemôže byť svojvoľne zbavený svojho občianstva, pričom táto zásada je takisto prebratá do článku 15 ods. 2 Všeobecnej deklarácie ľudských práv a do článku 4 písm. c) Európskeho dohovoru o občianstve. Keď totiž štát odníme osobe občianstvo z dôvodu jej správania, ktoré predstavuje zákonne preukázaný podvod, takéto odňatie občianstva nemožno považovať za svojvoľný akt.
- 54 Tieto úvahy týkajúce sa zásadnej legitímnosti rozhodnutia o odňatí štátneho občianstva z dôvodu podvodu v zásade platia, pokiaľ takéto odňatie spôsobí, že dotknutá osoba stratí okrem občianstva členského štátu, v ktorom získala štátne občianstvo, aj občianstvo Únie.
- 55 V takomto prípade však prináleží vnútroštátnemu súdu, aby preveril, či rozhodnutie o odňatí, o ktoré ide vo veci samej, dodržiava zásadu proporcionality, pokiaľ ide

o dôsledky tohto rozhodnutia na situáciu dotknutej osoby z hľadiska práva Únie, a to popri skúmaní proporcionality tohto rozhodnutia vzhľadom na vnútroštátne právo.

- 56 Preto vzhľadom na dôležitosť, akú pripisuje primárne právo statusu občanov Únie, je potrebné pri skúmaní rozhodnutia o odňatí štátneho občianstva zohľadniť prípadné dôsledky, ktoré toto rozhodnutie má pre dotknutú osobu a prípadne pre členov jeho rodiny, pokiaľ ide o stratu práv, ktoré má každý občan Únie. V tejto súvislosti je potrebné najmä preveriť, či táto strata je odôvodnená vzhľadom na závažnosť porušenia, ktorého sa táto osoba dopustila, na čas uplynutý medzi rozhodnutím o udelení štátneho občianstva a rozhodnutím o jeho odňatí, ako aj na možnosť dotknutej osoby nadobudnúť späť svoje pôvodné štátne občianstvo.
- 57 Pokiaľ ide konkrétnejšie o tento posledný uvedený aspekt, členský štát, ktorého občianstvo bolo získané podvodom, sa nemôže považovať za taký, že na základe článku 17 ES je povinný zdržať sa odňatia štátneho občianstva iba z dôvodu, že dotknutá osoba by nezískala občianstvo členského štátu svojho pôvodu.
- 58 Vnútroštátnemu súdu však prináleží posúdiť, či vzhľadom na všetky relevantné okolnosti si dodržanie zásady proporcionality vyžaduje, aby predtým, ako takéto rozhodnutie o odňatí štátneho občianstva nadobudne účinnosť, bola dotknutej osobe poskytnutá primeraná lehota na to, aby sa mohla pokúsiť získať späť občianstvo členského štátu svojho pôvodu.
- 59 Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné odpovedať na prvú otázku a prvú časť druhej otázky tak, že právo Únie, najmä článok 17 ES, nebráni tomu, aby členský štát odňal občanovi Únie občianstvo, ktoré mu udelil, ak k takémuto udeleniu došlo podvodom, pod podmienkou, že sa v tomto rozhodnutí o odňatí dodrží zásada proporcionality.

O druhej časti druhej prejudiciálnej otázky

- 60 V druhej časti druhej otázky sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či keď občan Únie v takej situácii, akou je situácia žalobcu vo veci samej, je konfrontovaný s rozhodnutím o odňatí štátneho občianstva, ktoré môže viesť k strate jeho statusu občana Únie, právo Únie a najmä článok 17 ES sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát, ktorého občianstvo pôvodne mal, má povinnosť vykladať svoju vnútroštátnu právnu úpravu tak, aby sa vyhol tejto strate, a umožniť mu opätovné získanie tohto občianstva.
- 61 V predmetnom prípade je potrebné uviesť, že odňatie štátneho občianstva získaného žalobcom vo veci samej v Nemecku sa nestalo právoplatným a že žiadne rozhodnutie s ohľadom na jeho status ešte nebolo zo strany členského štátu, ktorého občianstvo pôvodne mal, teda Rakúskej republiky, prijaté.
- 62 V rámci tohto prejudiciálneho konania je potrebné pripomenúť, že zásady vyplývajúce z tohto rozsudku, pokiaľ ide o právomoc členských štátov v oblasti štátnej príslušnosti, ako aj ich povinnosť vykonávať túto právomoc tak, že sa dodrží právo Únie, sa uplatňujú tak na členský štát, v ktorom bolo udelené štátne občianstvo, ako aj na členský štát, ktorého občianstvo pôvodne mal.
- 63 Súdny dvor sa však nemôže vyjadriť k otázke, či právo Únie bráni rozhodnutiu, ktoré ešte nebolo prijaté. Ako uviedla aj rakúska vláda na pojednávaní, bude prináležať prípadne rakúskym orgánom, aby prijali rozhodnutie, pokiaľ ide o otázku, či žalobca vo veci samej získa opäť svoje pôvodné občianstvo, a prípadne, aby posúdili zákonnosť tohto rozhodnutia, keď bude prijaté, a to vzhľadom na zásady vyplývajúce z tohto rozsudku.

- 64 Vzhľadom na vyššie uvedené nie je potrebné rozhodnúť v rámci tohto prejudiciálneho konania o druhej časti druhej otázky.

O trovách

- 65 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Právo Únie, najmä článok 17 ES, nebráni tomu, aby členský štát odňal občianovi Európskej únie občianstvo, ktoré mu udelil, ak k takémuto udeleniu došlo podvodom, pod podmienkou, že sa v tomto rozhodnutí o odňatí dodrží zásada proporcionality.

Podpisy